

ЦРКВА СВЕТОГ АНДРЕЈЕ У ПОДУЈЕВУ

1. Општи подаци о културном добру

Културно добро	Споменик културе XX век
Категоризација	Заштићено културно добро
Место/Општина	Подујево, општина Подујево
Власник:	Српска Православна Црква

2. Опис културног добра

Подујево се као велико село у турском дефтеру пописа Области Бранковића 1455. помиње као село са 43 српске куће, попом Степаном и његовим братом Петром, на челу списка. Под истим именом јавља се и у попису Вучитрнског санџака 1487. У Дубровачком архиву чува се податак да су 1660. дубровачки трговци куповали вуну у Подујеву. Године 1806. у Првом српском устанку Станоје Главаш је од Прокупља продро до Подујева где је подигао шанац према Турцима. Непознато је место где се српска средњовековна сеоска црква налазила у тадашњем селу Подујеву. Највероватније је да је била на садашњем брду Мерђеу које су Турци претворили у тврђаву и граничну кулу.

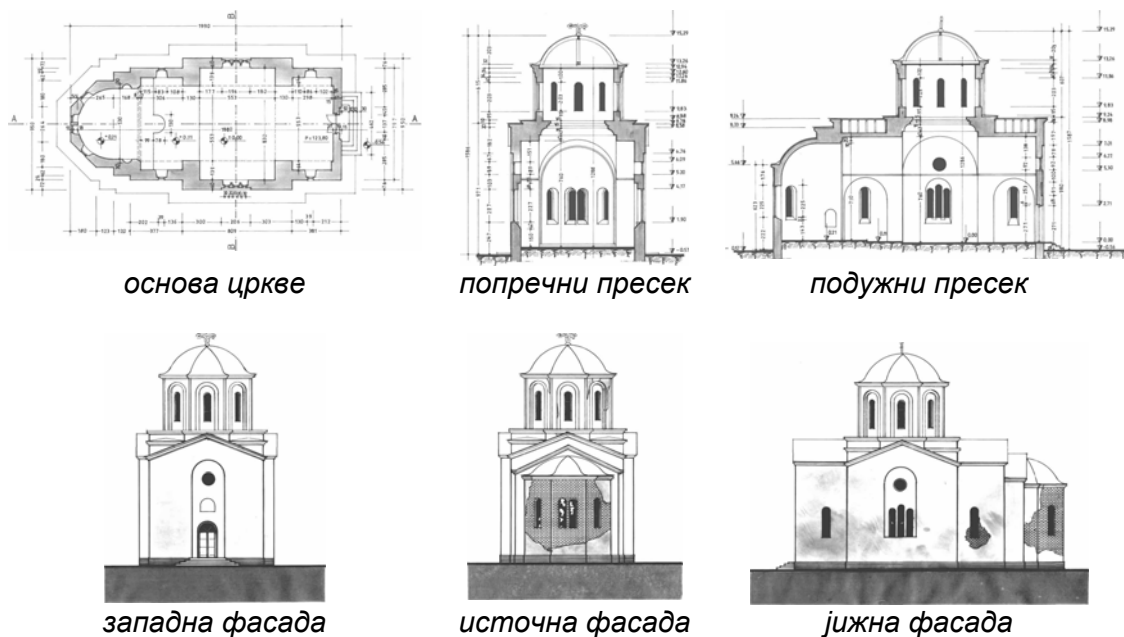
По завршетку I светског рата 1930. на брду Мерђеу подигнута је нова црква Св. Андрије. За време II светског рата албански фашисти и Немци срушили су кубе и оштетили цркву. После више оправки црква је обновљена 1971.

Црква Св. Андрије, већа једнобродна грађевина димензија 19,90 x 9,50 м, са олтарском апсидом нешто нижом у односу на остале делове цркве на истоку, правоугаоним наосом и мањом правоугаоном припратом на западу имала је над наосом већу шесточлано решену куполу. Олтарска апсида изнутра полукружна а споља решена петочлано продужавала се у мањи трансепт у коме се налазио простор за проскомидију и ђаконикон који је водио у правоугаони наос чији су северни и јужни зид излазили из зидних платана осе цркве. До улаза у цркву, решеним у виду двокрилних вратију која су се налазила на западном зиду припрате, долазило се преко 4 степеника. Повише вратију се налазила мања полукружна ниша за слику патрона цркве а повише ње прозор у виду округлог

отвора - окулуса. Остале фасаде цркве и куполе биле су разуђене полукружним прозорима: 6 на куполи, по 5 на јужној и северној страни од којих 3 на зидовима наоса, 4 на зиду апсиде са по једним окулузом који је био постављен повише средњих прозора на јужној и северној страни наоса. Сви прозори су били уоквирени са по две плитке полукружне нише.

Црква Св. Андрије смештена у озиданој порти, била је зидана опеком, омалтерисана и окречена. У унутрашњости цркве, у наосу, налазио се живопис. Под у цркви био је рађен ливеним терацом а кров цркве био је покривена поцинкованим лимом.

У немирима марта 2004. црква је паљена и девастирана. Том прилико, тешко је оштећен олтарски простор цркве.

3. Програми и пројекти обнове

Пројектом обнове предвиђени су радови на санацији и реконструкцији цркве и реконструкцији звоника.

Обнова цркве и грађевина црквеног комплекса засновани су на следећим конзерваторским начелима:

- очувању историјских, архитектонских, урбанистичких и амбијенталних вредности цркве и грађевина црквеног комплекса
- очувању аутентичности архитектонских облика, конструкција и материјала,
- примена нових грађевинских материјала и конструкција,

Радови на обнови цркве и грађевина црквеног комплекса спроведени 2005. г. и 2007.г. обухватају неколико фаза и то:

1. Интервентне мере заштите (2005. г.)
2. Прва фаза обнове (2007/2008. г.)
 - Обнова реконструкција и санација цркве
 - Обнова и реконструкција звоника

3.1. Пројектна и тендерска документација:

Покрајински завод за заштиту споменика културе – Приштина / Лепосавић

3.2. Извођач радова:

- **интервентне мере заштите (2005)**
"BEDI NDERTON" - Подујево
- **прва фаза обнове (2007/2008)**
"PAB" – Ђаковица

3.3. Уговорени радови:

- **интервентне мере заштите (2005)**
Висина уговорених и изведених радова: 16.357 €
- **прва фаза обнове (2007/2008)**
Висина уговорених и изведених радова: 209.454 €

3.4. Надзорни орган:

- **интервентни радови (2005)**
дипл.инж.арх. Милосав Лукић
дипл.инж.арх. Ганија Гаши
- **прва фаза обнове (2007/2008)**
дипл.инж.арх Зоран Гарић

3.5. Супервизори:

- **интервентни радови (2005)**
ипл.инж.арх. Зоран Гарић
ипл.инж.арх. Нијазим Халити

3.6. Време извођења радова:

- **интервентни радови (2005)**
септембар - децембар 2005.
- **прва фаза обнове (2007/2008)**
септембар 2007. – мај 2008.

4. Опис изведених радова:

4.1. интервентни радови (2005)

- чишћење унутрашњости цркве од шута, камена, опеке, малтера и делова урушеног зида апсиде и одвожење на депонију,
- уклањање оштећеног лима и олука са крова цркве,
- израда и уградња нових прозора од чамове грађе,
- зидање оградног зида дворишта цркве постојећим здравим бетонским блокова до планиране висин, уз допуну новим блоковима,
- Израда улазних врата и улазне капије, као и застакљивање прозора,
- санација покривача крова на местима оштећења,
- реконструкција оштећеног зида апсиде пуном опеком у продужном малтеру,
- зидање прозора апсиде зида,.

4.2. прва фаза обнове (2007/2008)

4.2.1. Обнова, реконструкција и санација цркве

Предходни радови

- обијање сагорелог малтера са зидова, сводова, лукова, тамбура и куполе у унутрашњости цркве,
- обијање оштећеног малтера са дела фасаде цркве,
- демонтажа постојеће кровне конструкције и кровног покривача,
- одвоз шута на депонију,

Конструкција

- санација оштећеног кубичног постоља,
- израда нове кровне конструкције од здраве и суве чамове граже,
- облагање куполе и крова цркве оловним лимом,
- израда и уградња новог крста на куполи и крову цркве,

Ентеријер

- малтерисање и кречење зидова, сводова, лукова, тамбура и куполе у унутрашњости цркве,
- израда и уградња часне трпезе,
- израда подне конструкције,
- облагање пода цркве мермерним плочама,

Екстеријер

- малтерисање дела фасаде
- малтерисање дела тамбура и кубичног постоља,
- израда и уградња металних окова у прозорске отворе,
- застакљивање прозора,
- санација улазних врата,
- кречење фасада цркве,
- уградња хоризонталних и вертикалних олука,
- израда тротоара и приступне стазе и облагање каменим плочама,

Инсталације

- израда електроинсталација у унутрашњости цркве
- израда громобранских инсталација
- израда високонапонске електроенергетске трасе и прикључак на уличну – градску електроенергетску мрежу,

4.2.2. Обнова и реконструкција звоника Конструкција

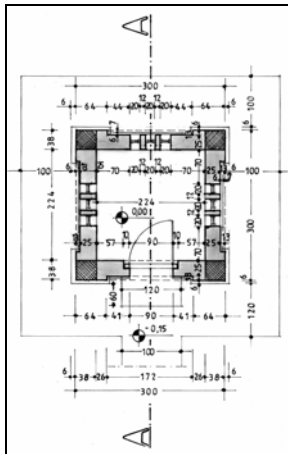
- ископ земље и зрада армирано бетонскиг темеља,
- зидање зидова и лукова звоника,
- армирање и бетонирање стубова, серклажа и међуспратне конструкције,
- израда дрвене кровне конструкције,
- израда конструкције звона,
- покривање крова звоника оловним лимом,
- израда и уградња крста на звонику
- бетонирање пода звоника,
- уградња дрвених прозора и врата,
- израда тротоара око звоника и облагање каменим плочама,

Ентеријер

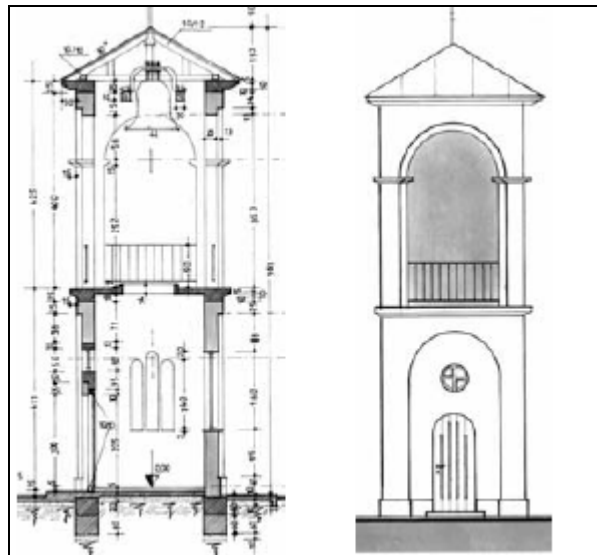
- малтерисање зидова и лукова звоника
- израда и уградња металне ограде

Екстеријер

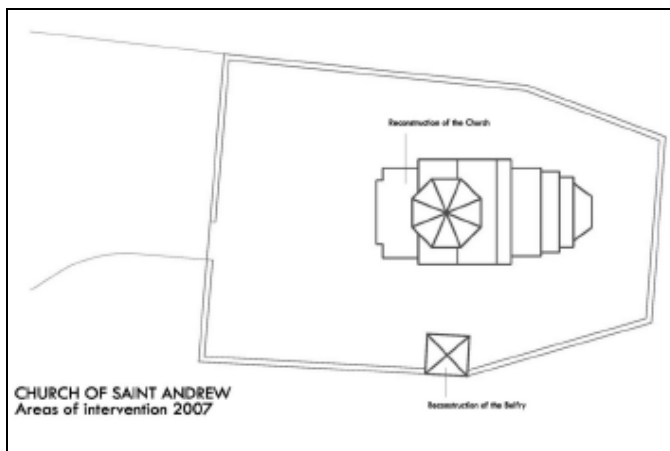
- малтерисање фасада звоника

основа звоника

пресек и изглед звоника

ситуација

изглед 2008.

